

Kritik mot en domare vid Göteborgs tingsrätt med anledning av att han inte tillåtit ett antal kvinnor att närvara vid offentliga delar av en omhäkningsförhandling

Beslutet i korthet: En domare förbjöd ett antal kvinnor att närvara som åhörare vid en häktningsförhandling. Domaren kritiseras för att förbudet inte hade stöd i lagen.

Initiativet

I artiklar införda i Göteborgs-Postens, Dagens Nyheters, tidningen Expos och Expressens nätupplagor den 28 och 29 oktober 2011, med rubrikerna ”Kvinnor i slöja kastades ut”, ”Slöjklädda utestängda från rättssal”, ”Kvinnor i heltäckande slöja avvisades från rättssal” och ”Kvinnorna kastades ut ur rättssal” angavs i huvudsak följande. Fredagen den 28 oktober 2011 höll Göteborgs tingsrätt en omhäkningsförhandling mot en person som var misstänkt för förberedelse till mord. Tre kvinnor som ville närvara som åhörare vid förhandlingen nekades av rättens ordförande tillträde till förhandlingssalen på grund av att de bar niqab.

Rättens ordförande, f.d. chefsrådmannen AA, uttalade sig i artiklarna och uppgav bl.a. följande ” – Jag ansvarar för ordningen i rättssalen, och anser inte att jag kan göra det om jag inte ser åhörarens ansikte”, ” – Jag har rätt, och skyldighet, att se till att ordningen upprätthålls, och jag kan utfärda föreskrifter för detta.”, ” – Jag kan kontrollera ordningen i rättssalen om jag ser alla närvarande. Det är inte någon skillnad mellan parterna i målet och åhörare. Jag vill se deras ansikten.” och ”En rättssal är ingen vanlig samlingssal. Det är möjligt att det är en kollision mellan svenska regler och andra kulturer, men det handlar som sagt om ordningen i rättssalen”.

Jag beslutade mot denna bakgrund att ta upp saken till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

Handlingar i Åklagarmyndighetens ärende ÅM 2011/7130 och Diskrimineringsombudsmannens, DO, ärende ANM 2011/1760-1763 begärdes in. Av dessa framgick i huvudsak följande.

Efter den aktuella händelsen gjorde fyra kvinnor en anmälan till DO med anledning av det inträffade. I anmälan uppgav kvinnorna att de innan förhandlingen började blev tillsagda av en vaktmästare att domaren, med hänvisning till maskeringslagen, hade beslutat att personer med sådan utstyrsel som de bar inte fick vistas i rättssalen. De hade tillåtits att närvara vid tidigare häktningsförhandlingar i målet trots att de då bar niqab, varför de blev mycket chockade över domarens beslut. När förhandlingen ropades på fick alla andra gå in i rättssalen. Efter en kort stund kom alla ut igen eftersom åklagaren hade begärt stängda dörrar. När tingsrätten ropade ut i högtalarna att förhandlingen åter var offentlig och att beslut skulle avkunnas gick de in i rättssalen tillsammans med övriga åhörare. Domaren började då vifta med handen åt dem som ett tecken på att han ville att de skulle avlägsna sig, vilket de inte gjorde. En nämndeman sa upprepade gånger till dem att maskerade personer inte fick närvara i rättssalen och när han försökte ringa efter ordningsvakten beslutade de sig för att lämna rättssalen. De kände sig mycket kränkta av denna behandling.

Den 4 november 2011 begärde DO att Göteborgs tingsrätt skulle yttra sig över anmälan. Göteborgs tingsrätt yttrade sig till DO den 17 november 2011.

Vice riksåklagaren BB beslutade den 18 november 2011 att inleda förundersökning mot AA angående tjänstefel. Den 20 mars 2012 beslutade BB att lägga ner förundersökningen med hänvisning till att det inte längre fanns anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal hade förövats.

Ärendet remitterades till tingsrätten som anmodades att lämna upplysningar och yttra sig över f.d. chefsrådmannen AA:s åtgärd att inte tillåta de aktuella kvinnorna att närvara i rättssalen under offentliga delar av häktningsförhandlingen.

Tingsrätten (lagmannen CC) kom in med ett remissvar vilket hänvisade till tingsrättens yttrande till DO den 17 november 2011. Till remissvaret fogades ett kompletterande yttrande från AA. I tingsrättens yttrande till DO, till vilket ett yttrande från AA fogats, anförde CC i huvudsak följande.

Anmälan gäller, såvitt jag kan förstå av de beskrivna omständigheterna, en häktningsförhandling som hölls i tingsrätten fredagen den 28 oktober 2011 kl. 09.15 – 10.20 med f.d. chefsrådmannen AA som ordförande (mål nummer B 12823-11).

När det gäller de faktiska omständigheterna framgår AA:s uppfattning om dem av hans bilagda yttrande.

Vidare har expeditionsvakten DD, som är anställd av tingsrätten, lämnat följande redogörelse för sin uppfattning av händelsen. Det skulle vara omhäktningsförhandling den här morgonen. Han gick in i rättssalen för att ta kontakt med ordföranden före förhandlingen för att efterhöra hur ordföranden ville ha det med ordningen kring förhandlingen. Han har för vana att göra så när det är fråga om större eller uppmärksammade mål. I vissa fall kan ordföranden ha särskilda önskemål, som t.ex. att åhörarna släpps in i och ut ur rättssalen i en viss ordning. AA, som var ordförande i detta fall, frågade honom vilka som var i väntsalen. Han berättade ungefär hur många de var, hur många som verkade vara journalister och att tre kvinnor var klädda helt i svart och en helt i brunt.

Ordföranden frågade om deras ansikten var täckta och han svarade ja, varvid ordföranden sa att de inte fick komma in i salen. Han frågade vad lagstödet var för det och ordföranden sa att det var på grund av ”lag om förbud att maskera sig” eller något liknande. Han gick ut ur salen och gick fram till kvinnorna och sa att ordföranden inte tillåter denna typ av maskering i salen, att man måste se ansiktet. Han angav ”maskeringslagen” eller ”maskeringsförbud” som skäl till ordförandens beslut, vilket av de orden han använde är han osäker på. Han sa det som han hade uppfattat att ordföranden hade sagt som skäl. Kvinnan i brunt blev väldigt upprörd och högljudd. Hon ville ha hans och ordförandens namn och fick det. Han har varit med många gånger om att personer i samma typ av kläder har kommit till tingsrätten och närvarat vid förhandlingar. Vad han vet har ingen ordförande tidigare beslutat att inte släppa in personer i rättssalen på grund av att de har sådana kläder.

Av AA:s bilagda yttrande framgår att han grundade sitt beslut att inte tillåta de aktuella personerna att närvara i rättssalen under häktningförhandlingen och i samband med att beslut avkunnades efter förhandlingen på 5 kap. 9 § första stycket första meningen rättegångsbalken (RB).

Att vakten sa till personerna att motivet för ordförandens beslut hade att göra med ”maskeringsförbud” eller ”maskeringslagen” synes bero på ett missförstånd mellan vakten och ordföranden.

Det var inte fråga om en förhandling med säkerhetskontroll enligt lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol.

Jag anser, mot bakgrund av det ovanstående, att det inte finns anledning att närmare svara på DO:s frågor som rör lagen om säkerhetskontroll i domstol och lagen (2005:900) om förbud mot maskering i vissa fall och dessa lagars tillämpningsområde. Inte heller anser jag det motiverat att redogöra för bestämmelser i lagen som kan ligga till grund för att utestänga någon ur allmänheten från en förhandling i den mån de inte berör den aktuella händelsen.

Att en förhandling vid domstol ska vara offentlig framgår av 5 kap. 1 § första stycket RB. Denna princip är grundlagsskyddad genom en bestämmelse i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen. Att en förhandling är offentlig innebär att allmänheten har fritt tillträde till den lokal där förhandlingen hålls. Häri ligger att envar har rätt att övervara förhandlingen utan att behöva undergå identitetskontroll eller förklara varför han önskar närvara och åhörarna kan vidare självfallet i princip vara klädda som de själva önskar (JO 1998/99 s. 53). Rätten att närvara vid domstolsförhandlingar kan dock begränsas bland annat med stöd av 5 kap. 9 § RB.

Av 5 kap. 9 § första stycket RB framgår att det ankommer på rättens ordförande att upprätthålla ordningen vid rättens sammanträden och att meddela de ordningsregler som behövs. Ordföranden får utvisa den som stör förhandlingen eller på annat sätt uppträder otillbörligt. Ordföranden får också begränsa antalet åhörare i rättssalen för att undvika trängsel.

Några allmängiltiga regler för när och hur ordföranden bör ingripa går inte att ställa upp. Vad som är ordningsstörande i rättssalen är ytterst beroende av bedömningar som ordföranden måste göra i varje enskilt fall. En viktig aspekt att ta hänsyn till vid denna bedömning är rättssäkerheten, vilken främjas av att det råder ett avspänt klimat i salen och att det inte förekommer några störande moment som distraherar de personer som medverkar. Såvitt gäller åhörare bör ett ordningsstörande beteende i allmänhet föranleda att åhöraren visas ut ur rättssalen om det inte rör sig om en sådan situation i vilken det räcker med en tillsägelse (se Fitger, Rättegångsbalken (1 nov. 2008, Zeteo) kommentaren till 5 kap. 9 §).

Bestämmelsen bör kunna tillämpas även i sådana fall där en åhörare är klädd – eller oklädd – på sådant sätt att det med fog kan göras gällande att han därigenom stör ordningen i rättssalen. Det bör emellertid framhållas att det här

inte kan vara fråga om annat än fall av ren undantagskaraktär. Det kan exempelvis bli aktuellt att visa ut en åhörare ur rättssalen om hans klädsel är av sådant slag att den skulle kunna medföra ansvar för förgelseväckande beteende eller hets mot folkgrupp. Det finns däremot inte rättsligt stöd för att vid en offentlig domstolsförhandling i andra fall visa ut eller förbjuda en åhörare att komma in i rättssalen endast på den grunden att han genom sin klädsel visar att han tillhör en viss förening eller annan sammanslutning (JO 1998/99 s. 53).

Det inte är möjligt att med stöd av 5 kap. 9 § RB meddela vilka föreskrifter som helst. Rätten att meddela föreskrifter inskränker sig till situationer där det är fråga om mer konkreta eller tydliga hot mot ordningen i rättssalen. Det saknas normalt rättsligt stöd för en ordförande att begära att en person tar av sig huvudbonaden i rättssalen. Rättens ordförande bör inte heller be någon som bär en huvudbonad att ta av sig denna med mindre att det framstår som uppenbart att denna saknar religiös innebörd. Varje medborgare är vidare, enligt 2 kap. 2 § regeringsformen, gentemot det allmänna skyddad mot tvång att ge till känna sin åskådning i bl.a. religiöst hänseende (JO 2007/2008 s. 30).

Några riktlinjer eller handböcker av relevans i sammanhanget, utöver de sedvanliga rättskällorna, känner jag inte till.

Åhörare vid en domstolsförhandling är i allmänhet anonyma för rätten. När ordföranden, för att upprätthålla ordningen, vidtar åtgärder riktade mot åhörare ligger det därför i sakens natur att dessa åtgärder eller beslut oftast inte nedtecknas i protokollet. Ett beslut av det aktuella slaget kan inte överklagas av berörd åhörare.

Vilka åtgärder som behöver vidtas för att upprätthålla ordningen vid en domstolsförhandling är något som bäst bedöms av dem som är närvarande. Hur AA som ordförande vid den aktuella förhandlingen resonerade vid sitt ställningstagande framgår av hans yttrande.

Enligt min mening framstår det, mot bakgrund av vad som har framkommit om omständigheterna, inte som att det var en behövlig åtgärd för att upprätthålla ordningen att inte tillåta de aktuella personerna att närvara vid häktningsförhandlingen.

AA har uppgett sig inte ha haft kännedom om huruvida personernas klädsel hade någon religiös innebörd eller inte och han menar att han inte har haft något diskriminerande syfte.

Det är inte känt för mig att personer ur allmänheten tidigare har nekats att närvara vid förhandling vid tingsrätten med hänvisning till deras klädsel. Vad DD har berättat, enligt redogörelse ovan, bekräftar att personer med liknande klädsel som anmälarna tidigare vid ett flertal tillfällen närvarat vid förhandlingar i tingsrätten.

AA uppgav i huvudsak följande.

Händelsen

Jag blev sent på em den 27 oktober ombedd att morgonen därpå ta en omhäktningsförhandling. Jag ögnade igenom akten. Det hade inte förordnats om säkerhetskontroll men stängda dörrar verkade bli aktuellt.

Strax före påropet kl. 09.00 fick jag av expeditionsvakten DD veta att det fanns åhörare utanför och att några av dem var maskerade så att inget annat än deras ögon syntes. Jag förklarade då för DD att inga helt maskerade personer skulle släppas in. För det beslutet är jag ensam ansvarig även om DD fick framföra saken till de berörda. Målet ropades på och ett antal personer kom in, dock inga maskerade. Förhandlingen var till en början offentlig. Därefter följde en ca 45 minuter lång del bakom stängda dörrar. Avkunnandet av häktningsbeslutet skulle sedan ske offentligt. När den häktade och ett antal åhörare kommit in kom även tre helt maskerade personer in i salen för att sätta sig på första bänk. Jag vet inte

om det var samma personer som en timme tidigare varit utanför salen. Jag förklarade två gånger att helmaskerade personer inte tilläts inne i salen. Ingen av besökarna reagerade. Jag försökte då med en gest visa att de skulle gå ut. Då inte heller detta resulterade bad jag notarien ringa efter en expeditionsvakt. Försvaren yttrade något varefter även den häktade – trots sina restriktioner – sade något till åhörarna. Detta löste saken och de tre maskerade personerna gick ut. Beslutet om omhäktning avkunnades.

Kommentar

Jag eftersträvar alltid största möjliga öppenhet vid offentliga förhandlingar. Att en förhandling är offentlig är dock inte samma sak som att alla har rätt att närvara.

Många personer tvingas att infinna sig vid rättegångar, ofta mot sin vilja. Vissa måste dessutom medverka i processen. Resultatet av en domstolsförhandling kan för parter bli mycket ingripande. Det rättsliga förfarandet är omgärdat av en mängd regler. En rättssal är därför inte vilken samlingslokal som helst. Ordning och säkerhet har prioritet.

Enligt 5 kap. 9 § RB ankommer det på rättens ordförande att upprätthålla ordningen vid rättens sammanträden och meddela de ordningsregler som behövs. Bestämmelsen innehåller således inga andra begränsningar än behovet. Mycket kan inträffa under en förhandling. Regler som jag med stöd av 5 kap. 9 § RB i praktiken tillämpar kan vara följande. Kaffe lämnas utanför, hamburgare likaså, mobiler avstängda, gärna mössa av (efter JO:s uttalande 2006 dock ej huvudbonader med religiös innebörd), inget störande prat, inga högljudda kommentarer, ingen kommunikation mellan åhörare och den som kanske är häktad med restriktioner, jackor och väskor tas med ut vid pauser och under rättens överläggning, åhörare ska sitta kvar till den häktade förts ut (önskemål från transporttjänsten). Listan kan göras längre. Allt detta är givetvis inte lika viktigt men det genomgående syftet med sådana ordningsregler är att respekten för domstolen och domstolsprocessen ska upprätthållas men också – och framför allt – att en förhandling ska kunna genomföras på ett lugnt och rättssäkert sätt. Jag har aldrig stött på större problem i dessa frågor.

Jag godtar valfri klädsel i rättssalen men steget därifrån till att tillåta hel maskering av ansiktet anser jag vara för långt. Häri ligger en avgörande skillnad och där vill jag dra gränsen.

Varför det då?

Som flera andra domare tillämpar jag med stöd av 5 kap. 2 § RB en femtonårsgräns för tillträde till förhandlingen. Det skulle vara omöjligt att göra en bedömning av en åhörarens ålder om inte ansiktet syntes. Vidare är det ganska vanligt med störande inslag från åhörare. I regel räcker det med en tillsägelse eller två men ibland blir man tvungen att visa ut den som stör. Vid svårigheter att identifiera den störande kan resultatet bli att fel person ombeds lämna salen. Alternativet att alla får gå ut är naturligtvis oacceptabelt. Det förekommer också att den som utvisats försöker att åter ta sig in i salen och då gärna i samband med någon paus. Rättens ordförande måste därvid ha i vart fall en chans att känna igen den aktuella personen. Annars blir utvisningen ett skämt. Detta är några exempel där ordningen i rättssalen kräver att man kan se åhörarens ansikte.

Andra situationer är de som regleras i 36 kap. 18 § och 37 kap. 3 § RB (vittnes, parts eller målsägandes rädsla för en närvarande person.). Sådana situationer har på senare tid blivit allt vanligare. Om vittnet, parten eller målsäganden fräntas möjligheten att se och känna igen de närvarande begränsas förhörspersonens rättigheter, vilket också kan gå ut över själva förhöret. Då är det inte bara en fråga om ordning utan en fråga om rättssäkerhet.

Jag anser således att såväl ordningen som rättssäkerheten gagnas av att hel maskering inte tillåts. Ordningsregeln behövs.

Anmälarna för in religiösa dimensioner i denna fråga och menar sannolikt att jag diskriminerat dem på grund av deras religion. Jag bestrider bestämt att så är fallet. Jag visste inte vilka de aktuella personerna var. Jag visste inget om deras kön, ålder, etnicitet, religion eller kultur. Enligt DD uppgav de som enda förklaring att de själva valt att gå klädda som de gjorde och framförde detta på felfri svenska. Utrymmet för missförstånd bör därför ha varit minimalt. Om religiös tillhörighet trots det skulle tillmätas betydelse så återopade de aktuella personerna själva inte något i den delen och om religion och kultur får man från det allmännas sida inte fråga (2 kap. 2 § regeringsformen och JO 2007/08 sid. 30). Då skulle det för rätten återstå att gissa, vilket är en bräcklig grund för ett beslut.

Min tillämpning av 5 kap. 9 § RB tog enbart sikte på en enda och mycket konkret omständighet – den faktiska, fysiska maskeringen. De ordningsregler jag tillämpar är generella och lika för alla. Hade åhörare täckt sitt ansikte med skidglasögon, MC-hjälm eller – med den aktuella tidpunkten i åtanke – halloweenmasker hade mitt beslut blivit detsamma. Jag tror ingen betvivlar detta och ingen hade invänt. Att ordningsregeln nu träffade personer som dolt sitt ansikte med tyg betyder inte att dessa diskriminerats. Om jag gjort undantag för den formen av maskering hade jag tydligt ägnat mig åt särbehandling. Lika behandling kan knappast vara diskriminering.

Visst, jag kunde ha gjort det bekvämt för mig och låtsats som att jag inte såg maskeringarna men så arbetar inte en seriös domare. Därför kunde jag inte underlåta att fatta ett beslut i denna eldfångda fråga. Vad jag efteråt funderat på är om jag själv borde ha gått utanför skalskyddet och förklarat min ståndpunkt för de berörda. Dock var jag i det första läget strängt upptagen med att försöka få kontakt med åklagaren via en krånglande videolänk. I det andra läget var målet redan påropat och parterna på plats i salen.

Anmälarna påpekar att de tidigare varit närvarande vid häktningsförhandlingar utan problem. Jag betvivlar inte detta. Domare kan hantera vida bestämmelser olika, vilket för en utomstående kan förefalla märkligt. Det vore bra om DO, JO eller annan gjorde rättsläget glasklart.

- - -

AA uppgav följande i sitt kompletterande yttrande till JO.

Jag hänvisar till mitt yttrande till lagmannen och DO daterat 2011-11-09. När det denna gång är JO som begär upplysningar kan jag tillägga följande.

JO uttalar i ärendet om den stickade kalotten (2007/08 s. 30) att det är rättens ordförande som i varje enskilt fall ska bedöma om ett ingripande bör ske men att det inte är möjligt att med stöd av 5 kap. 9 § RB meddela vilka föreskrifter som helst. Jag håller med om detta. Nu är dock maskeringsfrågan inte en detalj vilken som helst. Frågan om maskering i allmänna sammanhang har, till skillnad från regler om klädsel, sådan dignitet att den t o m har blivit föremål för särskild lagstiftning (maskeringsförbudslagen). Föreskrifter om maskering inne i en rättsal bör mot den bakgrunden höra till de frågor som kan regleras med stöd av 5 kap. 9 § RB.

Sedan mitt beslut den 28 oktober 2011 väckt uppmärksamhet har jag kontaktats av flera åklagare och advokater. Av dessa har samtliga uttalat att de ansåg mitt beslut riktigt. Även ett stort antal domare har hållit med mig. När nu åsikterna bland domare tycks gå isär kan jag bara konstatera att det inte är ovanligt att domare har olika uppfattning i rättsliga frågor.

Låt mig till sist ge ett exempel ur verkligheten. För ett par veckor sedan hade jag huvudförhandling i ett mål som rörde mycket grov brottslighet. Två av aktörerna uttalade rädsla och vägrade yttra sig om vissa andra personer fanns i salen. Eftersom de hade svårt att peka ut de aktuella personerna begärde de att förhandlingen skulle hållas inom stängda dörrar, vilket jag inte ville bifalla. Så

småningom lyckades aktörerna dock identifiera tre män på åhörarplats och saken löstes genom att dessa tre accepterade att lämna rättssalen under förhören med de två aktörerna. Förhandlingen och förhören kunde då genomföras så offentligt och rättssäkert som möjligt. Detta hade inte blivit fallet om åhörarna varit maskerade.

I ett beslut den 22 oktober 2012 anförde *JO Lindström* följande.

Bedömning

Av utredningen framgår att de kvinnor som inte fick vara åhörare vid förhandlingen bar en traditionell dräkt som täckte kroppen och större delen av ansiktet, dock inte ögonen.

Enligt 5 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken (RB) ska domstolsförhandlingar som huvudregel vara offentliga. Denna princip är grundlagsskyddad i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen (RF). Vid tillkomsten av den bestämmelsen förklarade föredragande departementschefen att regeln utgör en värdefull komplettering av den allmänna informationsfriheten. Enligt vad han angav fungerar den insyn i domstolarnas verksamhet som möjliggörs genom förhandlingsoffentligheten indirekt som en garanti för att också övriga principer som kännetecknar en rättsstat efterlevs av domstolarna (se prop. 1975/76:209 s. 127). Offentlighetsprincipen innebär bl.a. rätt för var och en att vara åhörare vid domstolsförhandlingar utan att behöva uppge sitt namn (JO 1976/77 s. 27). Enligt 2 kap. 20 § RF får offentligheten vid en domstolsförhandling begränsas genom lag.

Enligt 5 kap. 9 § RB ankommer det på rättens ordförande att upprätthålla ordningen vid rättens sammanträden och att meddela de ordningsregler som behövs. Ordföranden får utvisa den som stör förhandlingen eller på annat sätt uppträder otillbörligt. Bestämmelsen kan alltså användas för att begränsa offentligheten vid domstolsförhandlingar.

Det går inte att ställa upp några allmängiltiga regler för i vilka fall rätten kan ingripa med stöd av 5 kap. 9 § RB. Vad som ska anses ordningsstörande eller innebära ett otillbörligt beteende i rättssalen måste i stället bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet (se Fitger, Rättegångsbalken, 1 april 2012, Zeteo, kommentar till 5 kap. 9 §). Det vilar således ytterst på rättens ordförande att i varje enskilt fall bedöma om ett ingripande av ordningsskäl bör ske.

Även en persons klädsel kan i och för sig aktualisera en tillämpning av 5 kap. 9 § RB. Den tidigare chefsjustitieombudsmannen Claes Eklundh har dock i ett beslut uttalat att i förhandlingsoffentligheten ligger bl.a. att åhörare självfallet i princip kan vara klädda som de själva önskar. Han konstaterade emellertid vidare att bestämmelsen bör kunna tillämpas även i sådana fall där en åhörare är klädd – eller oklädd – på sådant sätt att det med fog kan göras gällande att han eller hon därigenom stör ordningen i rättssalen, men framhöll att det här inte kan vara fråga om annat än fall av ren undantagskaraktär. Det kan exempelvis bli aktuellt att visa ut en åhörare ur rättssalen om hans eller hennes klädsel är av

sådant slag att den skulle kunna medföra ansvar för förargelseväckande beteende eller hets mot folkgrupp (JO 1998/99 s. 53).

Beslutet visar att det inte är möjligt att med stöd av 5 kap. 9 § RB meddela vilka föreskrifter avseende klädsel som helst. Rätten att meddela föreskrifter inskränker sig till situationer där det är fråga om mer konkreta eller tydliga hot mot ordningen i rättssalen såsom att rätten t.ex. förbjuder klädsel vars bärande är straffbart (Henrik Edelstam, Offentlighet och sekretess i rättegång, s. 236).

AA har åberopat att det förhållandet att kvinnornas ansikten var täckta störde ordningen i rättssalen och att han därför med stöd av 5 kap. 9 § RB hade rätt att neka dem tillträde och sedermera visa ut dem från rättssalen. AA har i yttrande till DO och kompletterande yttrande till JO redogjort för sin syn på olika situationer då det förhållandet att en person bär t.ex. niqab kan innebära att ordningen i en rättssal störs. Det är klart att det går att tänka sig olika situationer när rätten kan bli tvungen att ingripa. Men risken för eventuella framtida svårigheter kan naturligtvis inte åberopas till stöd för vilka förebyggande åtgärder som helst.

Enligt min mening fanns det alltså inte stöd i 5 kap. 9 § RB för AA:s beslut att förbjuda kvinnorna att åhöra de offentliga delarna av häktningsförhandlingen. AA förtjänar därför kritik för sitt agerande.

AA:s handlande kan diskuteras även från en annan utgångspunkt. Mitt hittillsvarande resonemang har utgått från bestämmelser som skyddar rättegångens offentlighet. De fyra kvinnornas anmälan till DO tar i stället sikte på att de själva ansett sig diskriminerade och kränkta genom AA:s åtgärder.

Diskrimineringslagen (2008:567) innehåller regler som syftar till att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett bl.a. religion eller annan trosuppfattning. Enligt lagens 2 kap. 17 § är diskriminering förbjuden när den som helt eller delvis omfattas av lagen (1994:260) om offentlig anställning i sin anställning har kontakter med allmänheten. Frågan om denna bestämmelses tillämplighet är föremål för handläggning hos DO på grund av den anmälan som de fyra kvinnorna har gjort. Det finns därför inte tillräckliga skäl för mig att ta upp den frågan till behandling.